

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
b/t. nefndarritara
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Reykjavík, 29. maí 2019

Efni: Frumvarp til laga um breytingu á lögum um sérstakan skatt á fjármálafyrirtæki, nr. 155/2010, með síðari breytingum (skatthlutfall). (826. mál)

Viðskiptaráð þakkar fyrir tækifærið til að veita frumvarpinu umsögn. Viðskiptaráð hefur oft á síðustu misserum vakið athygli á því að sérstakur skattur á fjármálafyrirtæki (bankaskattur) sé alltof hár, mun hærri en á Norðurlöndunum og beri að lækka allverulega eða afnema.¹ Því er fagnaðarefni að nú skuli lækka skatthlutfall bankaskattsins í skrefum úr 0,376% af skuldum í 0,145% samkvæmt frumvarpinu. Þó ætti að ganga lengra að mati Viðskiptaráðs og lækka skattinn meira svo hann sé í takt við skattlagningu fjármálafyrirtækja í nágrannalöndunum.

Skiljanlegt er að vilji sé til að setja bönkum þrengri skorður en fyrir rúmum áratug síðan. Bankaskattur er þó ekki nauðsynlegur til þess og þær skorður hafa sannarlega verið þrengdar á fjölmörgum öðrum sviðum með hertari löggjöf, strangari eiginfjár- og lausafjárkröfum, strangara eftirliti, auknum heimildum FME, takmörkunum á lánum til tengdra aðila og svo mætti lengi áfram telja.

Eðlilegt er líka að spurt sé hvers vegna lækka eigi bankaskatt frekar en aðra skatta. Skattar eru nauðsynlegir ríkinu en óhjákvæmilega valda þeir ákveðinni röskun á skilvirkni í efnahagslífinu sem getur dregið úr verðmætasköpun og velferð. Sú röskun virðist vera einstaklega mikil í tilfelli bankaskattsins og fyrir því eru að minnsta kosti fjórar ástæður sem eru nánar raktar í umsögninni:

1. **Bankaskattur hækkar útlánavexti og rýrir ávöxtun sparnaðar heimila**
2. **Bankaskattur dregur úr samkeppnishæfni íslensks fjármálamarkaðar og hagkerfis**
3. **Bankaskattur dregur úr samkeppni sem neytendur borga á endanum**
4. **Bankaskattur rýrir ríkiseignir um tugi milljarða króna**

1 Bankaskattur hækkar útlánavexti og rýrir ávöxtun sparnaðar heimila

Bankaskatturinn gerir fjármálaþjónustu dýrari en hún væri annars. Bankar varðveita innlán og aðrar skuldir, sem eru sparnaður annarra landsmanna, og veita á móti útlán til að ávaxta þessi innlán. Með því að leggja skatt á innlán og skuldir, eins og gert er í tilfelli bankaskatts er nær óhjákvæmilegt að það leiði til hærri útlánavaxta og/eða lægri innlánsvaxta. Þannig er eðli skatta og til einföldunar má líta á innlán sem aðföng eða rekstrarfjármuni banka. Verði slíkt dýrara þá setur það þrýsting á verð þjónustunnar, það er útlánavexti og önnur gjöld, líkt og í öðrum atvinnurekstri.

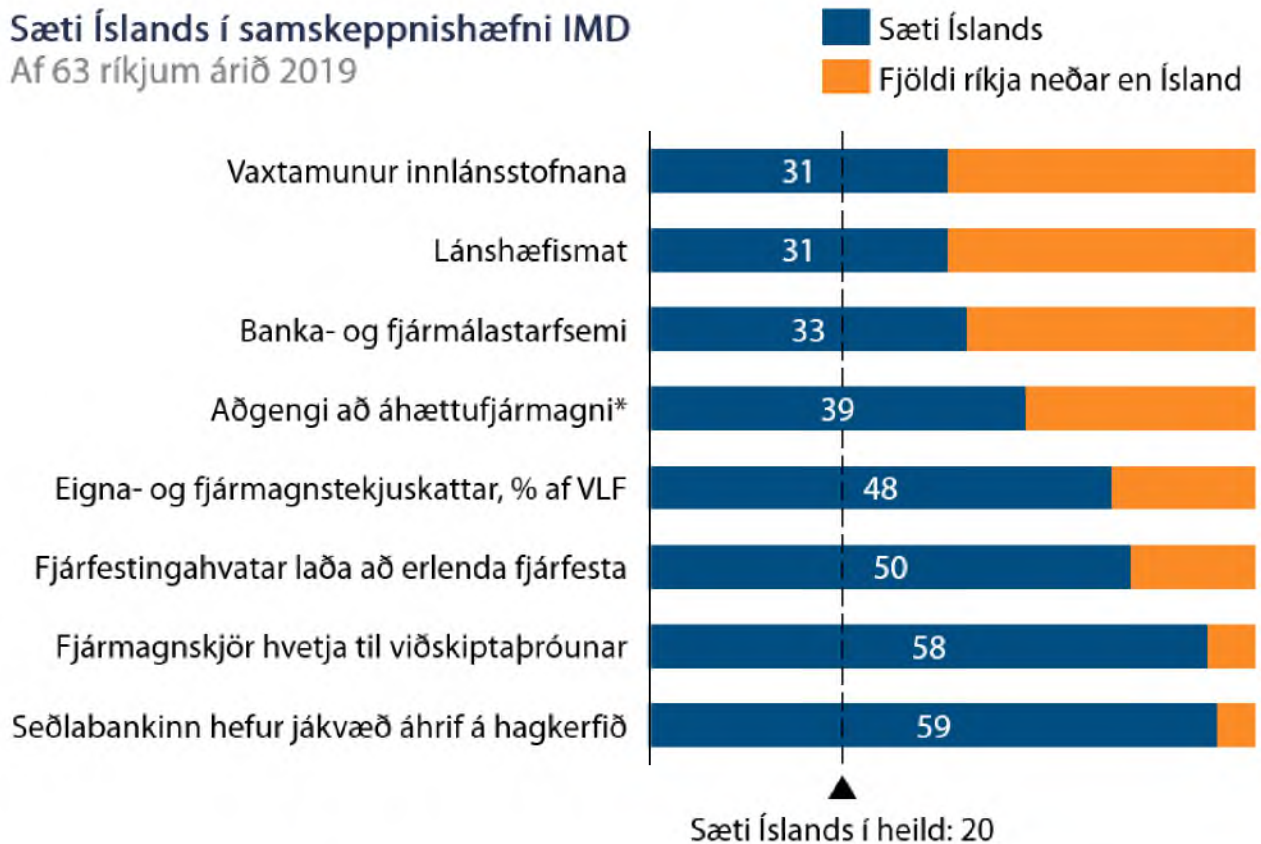
¹ Á þetta var t.d. bent í umsögn um Hvítbók um fjármálakerfið: <https://vi.is/malefnastarf/umsagnir/framkvaemum-framtidsvyn-um-fiarmalakerfid/>

2 Bankaskattur dregur úr samkeppnishæfni íslensks fjármálamarkaðar og hagkerfis

Þar sem bankaskatturinn eykur kostnað dregur hann úr samkeppnishæfni. Í umsögnum Viðskiptaráðs um nýjustu fjármálaáætlun og fjárlög, sem og alla tíð, hefur Viðskiptaráð lagt mikla áherslu á samkeppnishæfni íslensks atvinnulífs.² Þar skiptir samkeppnishæfni banka og fjármálafyrirtæki ekki síst máli þar sem slík fyrirtæki eru mikilvæg fyrir aðra atvinnuuppbyggingu. Því er umhugsunarefni að Ísland kemur fremur illa út í samanburði á samkeppnishæfni ríkja er það sem snýr að fjármögnun fyrirtækja og fjármálamörkuðum.

Viðskiptaráð kemur að árlegri úttekt IMD viðskiptaháskólans á samkeppnishæfni Íslands þar sem þetta kemur fram: Hátt vaxtastig, lélegt aðgengi að áhættufjármagni og mikill vaxtamunur í bönkum (sjá mynd).³ Vegna þessa er sérlega mikilvægt að stjórnvöld stuðli að samkeppnishæfni fjármálakerfisins og lækki bankaskattinn sem er til þess fallið að draga úr fjármagnskostnaði heimila og fyrirtækja. Einnig verður að hafa í huga að sérstakir skattar á fjármálafyrirtæki eru hér á landi margfalt hærri en í nágrennalöndum og verða það áfram þó að frumvarpið nái fram að ganga.⁴

Sæti Íslands í samskeppnishæfni IMD Af 63 ríkjum árið 2019

*Áhættufjármagn: Venture capital.

Heimildir: IMD, Viðskiptaráð Íslands.

² Umsögn um fjármálaáætlun: <https://vi.is/malefnastarf/umsagnir/ad-morgu-ad-huga-vid-fjarmalaaaetlun/>

³ Úttekt á samkeppnishæfni 2019: <https://vi.is/malefnastarf/utgafa/island-upp-um-fiogur-saeti-i-samkeppnishaeefni2019>

⁴ Hvítbók um fjármálakerfið, bls. 163: <https://www.stjornarradid.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=d4519983-fd54-11e8-942f-005056bc530c>

3 Bankaskattur dregur úr samkeppni sem neytendur borga á endanum

Með skertri samkeppnishæfni íslenskra banka dregur úr samkeppni sem bankarnir geta veitt – bæði innanlands og gagnvart erlendum keppinautum. Innanlands sjást auðveldlega dæmi þegar leita á að hagstæðasta íbúðaláninu. Lífeyrissjóðir bjóða oft hagstæðari lánakjör en bankarnir enda þurfa þeir ekki að greiða bankaskatt og geta því að öllu óbreyttu boðið nærri 0,4 prósentustigum lægri vexti en bankarnir. Þetta sést glöggt á samanburði húsnæðislána á vefnum Aurbjörg.is. Þar má líka sjá að lægstu vextirnir standa í reynd einungis þeim til boða sem mest hafa á milli handanna því lífeyrissjóðirnir gera flestir kröfu um hærra eiginfjárhlutfall en viðskiptabankarnir, auk þess að gera mismiklar kröfur til þess hvort lántaki þurfi að vera reglulegur greiðandi í sjóðinn eða láti nægja að hafa greitt einu sinni í sjóðinn.

Íslenskir bankar eru ennfremur í samkeppni við erlenda banka t.d. um viðskipti við útflutningsfyrirtæki. Þar að auki eru landamæri innan og milli landa sífellt að mást út í fjármálaheiminum og ný tækni að ryðja sér til rúms. Í ofanálag þýðir innleiðing PSD2 tilskipunar ESB að bankar þurfi að opna fyrir aðgengi að upplýsingum um viðskiptavini með samþykki þeirra sem þýðir að fleiri aðilar geta veitt þjónustu sem einungis viðskiptabankar hafa getað veitt hingað til.⁵ Í þessu umhverfi dregur bankaskatturinn augljóslega úr möguleikum íslenskra banka til að taka þátt í þessum breytingum en á móti eykur hann líkur á að bankarnir verði undir við þessar breytingar. Slíkt er ennfremur kostnaðarsamt fyrir íslenska neytendur þegar upp er staðið.

4 Bankaskattur rýrir ríkiseignir um tugi milljarða króna

Skaðleg áhrif bankaskattsins beinlínis rýra virði bankanna og þar með ríkiseigna þar sem ríkið á meirihluta bankakerfisins og þeirra fyrirtækja sem greiða bankaskattinn. Bankaskatturinn nam t.d. 22% af hagnaði Íslandsbanka og Landsbankans eftir skatt árið 2018. Ekki þarf því mikla servíettuútreikninga til að komast að þeirri óumflýjanlegu niðurstöðu að skatturinn rýrir virði bankanna um tugi milljarða króna og þar með eignir almennings um tugi milljarða króna. Ef við gefum okkur að hlutfall bankaskatts af hagnaði verði ætíð það sama og að markaðsvirði/eigið fé (Price-to-book eða P/B) sé 0,75, eða svipað og það hefur í tilfelli Arion banka, þá rýrir bankaskatturinn virði Íslandsbanka og Landsbankans um allt að 690 milljarða króna. Það jafngildir rúmlega 190 þúsund krónum á hvern Íslending.

Viðskiptaráð styður lækkun sérstaks skatta á fjármálafyrirtæki og leggur til að gengin verði stærri og hraðari skref þannig að skatturinn samræmist því sem gerist í nágrannalöndunum. Að lokum áskilur Viðskiptaráð sér rétt til að koma frekari athugasemdum á framfæri á síðari stigum.

Virðingarfyllt,

Konráð S. Guðjónsson

Hagfræðingur Viðskiptaráðs Íslands

⁵ Grein frá McKinsey um PSD2 tilskipunina: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/psd2-taking-advantage-of-open-banking-disruption>